

31. DRŽAVNO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE 2024.

7. RAZRED

ISTRAŽIVAČKI RAD

RADNI MATERIJAL

Prilog 1.

Migracije su prostorna kretanja stanovništva, a glavni su čimbenici migracija: demografski, ekonomski, politički i geografski (i njihove kombinacije). Prema voljnosti migracije mogu biti dobrovoljne ili prisilne, a prema legalnosti legalne (zakonite) i ilegalne (nezakonite). Kad je migracija u neko područje u skladu s propisima države primateljice, odnosno ta država daje pristanak na dolazak, riječ je o legalnoj migraciji. Ako do migracije dolazi kršenjem propisa, odnosno protiv volje mjerodavnih organa države useljenja, riječ je o ilegalnoj migraciji (Enciklopedija, 2021).

Migracije su izazvane takozvanim *push* faktorima, odnosno razlozima zbog kojih ljudi napuštaju državu i *pull* faktorima, odnosno razlozima zbog kojih se odlučuju preseliti u određenu državu. Postoje tri glavna razloga zašto ljudi napuštaju svoju državu i odlaze živjeti negdje drugdje: društveni i politički razlozi, demografski i gospodarski razlozi te okolišni razlozi i klimatske promjene. Društveni i politički razlozi uključuju napuštanje mjesta stanovanja zbog etničkoga, vjerskoga, rasnoga i političkoga progona ili zbog ratova. Demografske i gospodarske migracije izazvane su smanjenjem poslovnih mogućnosti ili, pak, nezaposlenošću. Okoliš je oduvijek pokretao migracije jer ljudi bježe od prirodnih katastrofa poput poplava, uragana i potresa (Europa, 2020). U budućnosti se očekuje porast ekstremnih vremenskih uvjeta izazvanih klimatskim promjenama, što posljedično znači brojnije i učestalije migracije. Prema Međunarodnoj organizaciji za migracije (IOM) „okolišni migranti su oni koji zbog iznenadnih ili postupnih promjena u okolišu koje negativno utječu na njihove živote ili životne uvjete moraju privremeno ili trajno napustiti svoje domove i koji se sele unutar svoje države ili u inozemstvo” (IOM).

Izvor: <https://tinyurl.com/3re58edx> (29. 4. 2024.); *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. (27. 4. 2024.)

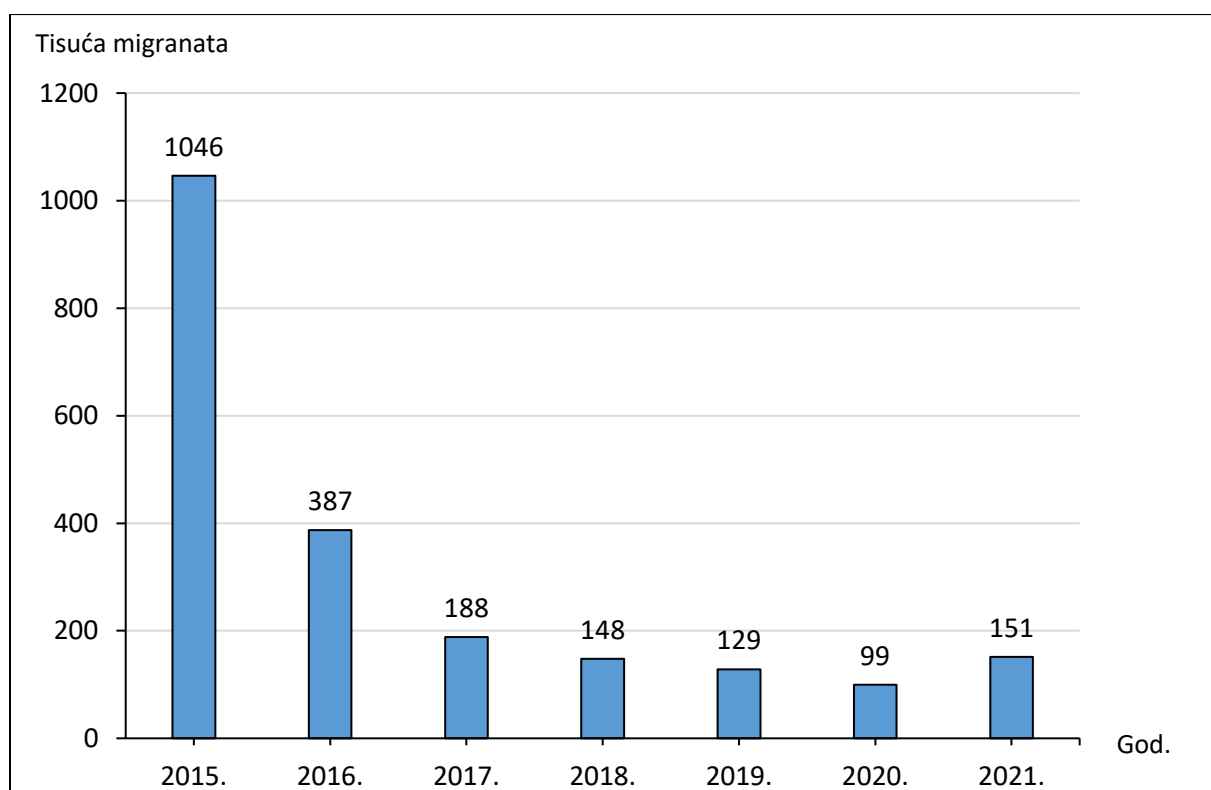
Prilog 2.

Dolazak migranata na vanjske granice Europske unije nezakonitim putevima izazov je za Europu. U 2015. došlo je do znatnoga povećanja broja nezakonitih prelazaka granica Europske unije. Prema podacima Frontexa, agencije za granice Europske unije, bilo ih je više od 1,8 milijuna, što je najveći broj ikad zabilježen. Od tada se broj nezakonitih prelazaka granica znatno smanjio.

Tijekom 2015. ilegalni migranti ulazili su u Europsku uniju migracijskim smjerom koji se protezao preko istočnoga Sredozemlja na Jugoistočnu Europu te dalje prema Srednjoj i Zapadnoj Europi. Osim istočnoga Sredozemlja ilegalni migranti ulaze u Europsku uniju kroz srednje i zapadno Sredozemlje.

Države su s najvećim brojem nezakonitih ulazaka migranata preko južnih granica Europske unije: Španjolska sa svojom vanjskom kopnenom (Ceuta i Melila) i morskom granicom, Italija s vanjskom morskom granicom te Grčka i Bugarska s vanjskim granicama na kopnu i na moru. Ostale države na južnim granicama Europske unije (Portugal, Francuska, Hrvatska, Malta i Cipar) imaju neznatan udio u broju nezakonitih ulazaka migranata preko morskih granica. Većini migranata uz navedene države (osim Bugarske i Grčke) krajnji su cilj razvijene države Srednje i Zapadne Europe.

Prilog 3.

Sl. 1. Ukupan broj zabilježenih nezakonitih ulazaka migranata u Europsku uniju preko granica Španjolske, Italije, Grčke i Bugarske od 2015. do 2021.

Izvor: <https://migration.im.int/europe?type=arrivals>

Tijekom 2015. i 2016., na vrhuncu migrantske krize, zabilježeno je više od 2,3 milijuna nezakonitih prelazaka granice. Početna voljnost Europe da zbog vojno-političke situacije pomogne izbjeglicama iz Sirije potaknula je val migracija koji je privukao i veliki broj ostalih migranata kojima su središnji i zapadni dijelovi Sredozemlja najbliži put do Europe. Nakon vrhunca migrantske krize, ilegalni prelasci granica nisu prestali. Ukupan broj nezakonitih prelazaka granice 2022. iznosio je 330 tisuća, što je najviša razina od 2016. Broj zabilježenih prelazaka granice povećao se na svim nezakonitim migracijskim rutama.

Sporazum između EU-a i Turske potpisan je u ožujku 2016. kao odgovor na sve veći broj nezakonitih migranata i izbjeglica koji ulaze u EU preko Turske nakon građanskog rata u Siriji. Obje strane pristale su osigurati poboljšane uvjete prihvata za izbjeglice u Turskoj i otvoriti sigurne i legalne kanale za dolazak u Europu za izbjeglice iz Sirije.

Prema sporazumu, Turska je pristala prihvatiti sve nezakonite migrante i izbjeglice koji su u Grčku stigli iz Turske nakon 20. ožujka 2016. Zauzvrat, EU je pristala pružiti financijsku pomoć Turskoj za potporu prihvatu izbjeglica u Turskoj, kao i ubrzati proces pristupanja Turske EU-u i omogućiti liberalizaciju viznog režima za turske građane koji putuju u EU. Vizni režim je sustav izdavanja uvjetnih dozvola prelaska državne granice strancima za potrebe njihovog boravka na teritoriju određene države.

Prilog 4.

Sl. 2. Migrantska kriza na grčko-turskoj granici

Izvor: Generation Europe/Twitter

Prelazak središnjeg Sredozemlja i dalje je najsmrtonosnija od svih migracijskih ruta prema Europi i na njoj je od 2015. do 2022. poginulo ili nestalo više od 20 000 osoba. Niz humanitarnih brodova patrolira u tom području i radi na spašavanju migranata – koji često za prelazak koriste pretrpane brodove u lošem stanju – od utapanja u Mediteranu.

Izvor: Vulas, A., 2022: Pregled nezakonitih ulazaka u EU na području Sredozemlja od 2016. do 2021. godine, *Migracijske i etničke teme* 38 (2), 171 – 198.

Prilog 5.

Sl. 3. Ilegalni migranti na Sredozemnomu moru

Izvor: Flavio Gasperini/SOS Mediterranee

Prilog 6.

Tab. 1. Približan broj nezakonitih ulazaka preko pojedinih država članica Europske unije od 2016. do 2021.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Bugarska	17 200	2 600	2 550	1 950	3 400	10 800
Grčka	174 000	35 050	50 220	71 400	14 800	9 030
Italija	181 500	120 000	23 400	11 500	34 200	67 500
Španjolska	14 600	28 700	65 300	32 500	41 900	51 000

Izvor: [https:// migration.im.int/europe?type=arrivals](https://migration.im.int/europe?type=arrivals)

Prilog 7.

Tab. 2. Popis država čiji su državljani činili najveći udio u ukupnome broju nezakonitih migranata na južnim granicama Europske unije od 2015. do 2021.

Država	2015. (%)	2016. (%)	2017. (%)	2018. (%)	2019. (%)	2020. (%)	2021. (%)
Sirija	48	21	9	5	14	3	4
Afganistan	21	11		7	22	7	8
Pakistan	3	3					
Irak	8	3	4	5	3		
Somalija	1				2	2	
Kosovo	2						
Iran	2						3
Nigerija	1						
Sudan	3						
Eritreja	3	5					
Gvineja		3	7	5			
Bjelokosna Obala		3	7	2	2	3	3
Gambija		3	5				
Senegal		3					
Maroko			6	9	6	17	10
Bangladeš			5			5	5
Alžir			4	4	4	13	10
Mali			4	5			
Tunis				4		13	9
DR Kongo					2		
Egipat							6
Palestina					3		
nepoznato				13	5	10	10

Izvor: IOM, [https:// migration.im.int/europe?type=arrivals](https://migration.im.int/europe?type=arrivals)

Prilog 8.

Suzbijanje nezakonitih migracija uz poštivanje prava tražitelja azila

Zbog dolaska velikog broja migranata na vanjske granice EU-a tijekom proteklog desetljeća, područje EU-a bez granica, Šengen, je pod pritiskom. U EU je 2023. nezakonito ušlo oko 355 300 osoba što je najveći broj od 2016.. Kako bi područje Šengena i dalje ostalo bez unutarnjih graničnih kontrola, ključno je učinkovito upravljati vanjskim granicama EU-a. Europski parlament radi na pooštavanju graničnih kontrola i poboljšanju sposobnosti država članica EU-a da prate ljude koji ulaze u Europu.

Kako bi se to postiglo, zahvaljujući paktu o migracijama i azilu, uvodi se bolji mehanizam za praćenje i ubrzavanje postupka prihvatanja ili vraćanja tražitelja azila.

Provjera migranata na vanjskim granicama EU-a i unutar njih

U travnju 2024., u sklopu novog Pakta o migracijama i azilu, Parlament je odobrio dogovor postignut s nacionalnim vladama o reviziji pravila o provjeri pojedinaca na vanjskim granicama EU-a. Pravila se primjenjuju kada su osobe koje ne ispunjavaju uvjete za ulazak u državu članicu EU-a uhićene tijekom nezakonitog prelaska granice, spašene na moru ili podnose zahtjev za međunarodnu zaštitu na vanjskom graničnom prijelazu.

Provjeri se moraju podvrgnuti i osobe koje nisu državljani EU-a, a nalaze se u EU-u bez odgovarajućeg odobrenja nakon što su izbjegle kontrolu na vanjskim granicama.

Provjere uključuju identifikaciju, uzimanje otisaka prstiju, sigurnosne provjere te preliminarnu procjenu zdravlja i osjetljivosti. Postupak bi trebao trajati najviše tjedan dana.

U pregovorima s vladama EU-a zastupnici su osigurali snažan, neovisan mehanizam praćenja u svakoj državi EU-a kako bi se zaštitila temeljna prava osoba koje prolaze provjeru.

Cilj je novoga mehanizma za praćenje osigurati brži način određivanja procedure koju nadležna tijela trebaju primijeniti za osobu koja ulazi u EU bez ispunjavanja uvjeta ulaska. Procedura će uključivati identifikaciju, zdravstvenu i sigurnosnu provjeru, uzimanje otisaka prstiju te registraciju u bazu podataka Eurodac.

Ako osoba koja nezakonito ulazi u EU odluči predati zahtjev za azil, pakt omogućuje bržu i lakšu obradu neposredno nakon provjere. Procedura treba biti završena u roku od 12 tjedana, uključujući žalbe. U slučaju odbijanja ili odbacivanja zahtjeva, podnositelj zahtjeva kojemu azil nije odobren treba o tome biti odmah obaviješten i vraćen u roku od 12 tjedana.

Osobama koje su u proceduri traženja azila na granicama nije dozvoljen ulazak na teritorij države u kojoj traže azil.

Radne dozvole za ekonomske migrante

Kako bi potaknula zakonite migracije i nadoknadila nedostatak radne snage i potaknula gospodarski rast, EU je 2021. uvela sljedeće dozvole:

- Plava karta EU-a: radna i boravišna dozvola za visokokvalificirane radnike trećih zemalja.
- Jedinstvena dozvola: kombinirana radna i boravišna dozvola u trajanju od dvije godine i specifična za pojedinu zemlju.
- Status osobe s dugotrajnim boravištem: omogućuje građanima trećih zemalja da ostanu i rade u EU-u na neodređeno vrijeme. Nakon odobrenja, pojedinac se može kretati i raditi unutar EU-a.

Integracija migranata u Europi

Direktiva o uvjetima prihvata podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu revidirana je 2013. kako bi se osigurali jednaki standardi prihvata u svim državama EU-a kada su u pitanju materijalni uvjeti, zdravstvena skrb i odgovarajući životni standard za one koji traže međunarodnu zaštitu, uz istovremeno ograničavanje kretanja tražitelja azila iz jedne države članice EU-a u drugu.

Kako bi poboljšali svoje šanse za samostalan život i integraciju, podnositeljima zahtjeva za azil treba dopustiti početak rada najkasnije devet mjeseci od datuma registracije njihovog zahtjeva, te omogućiti pristup tečajevima jezika, kao i tečajevima građanskog obrazovanja ili strukovnom osposobljavanju. Sva djeca koja traže azil trebaju biti upisana u školu najkasnije dva mjeseca nakon dolaska, a maloljetnicima bez pratnje dodijelit će se skrbnik. Tražitelji azila imat će pristup uvjetima prihvata samo u državi koja obrađuje njihov zahtjev za azil.

Izvor: <https://www.europarl.europa.eu/topics/hr/article/20170629STO78629/odgovor-eu-a-na-migracije-i-azil>

Prilog 9.

Snaga i izazovi Europske unije

Prema najnovijim statističkim podacima Europska unija ima 446,7 milijuna stanovnika od čega državljani trećih zemalja čine 5,3 %, a 8,5 % svih stanovnika EU-a rođeno je izvan EU-a. Europska unija danas ostvaruje tri četvrtine vrijednosti svih dobara i usluga Europe, što je oko 16 % vrijednosti svjetske proizvodnje dobara i usluga. Uz SAD i Japan, Europska unija najmoćnije je gospodarstvo svijeta.

Unatoč gospodarskoj moći mnogi su izazovi u budućnosti pred državama članicama i integracijom u cjelini. Svakako jedan od većih izazova odnosi se na demografska kretanja (završena demografska tranzicija, migracije...) i demografske promjene koje utječu na tržište rada i zapošljivost.

Izvor: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024_hr

Prilog 10.

Tab. 3. Prirodno kretanje stanovništva u odabranim članicama Europske unije 2023.

Država	Stopa rodnosti (u ‰)	Stopa smrtnosti (u ‰)
Austrija	8,5	9,7
Francuska	9,7	9,5
Grčka	6,9	12,4
Italija	6,4	11,2
Njemačka	8,2	12,2
Španjolska	6,8	9,1

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Prilog 11.

Tab. 4. Državljanima izvan Europske unije i zanimanja u kojima su prekomjerno zastupljeni 2022.

Skupina zanimanja	Zaposleni koji nisu građani EU-a (u %)	Zaposleni koji jesu građani EU-a (u %)
čistači i pomagači	11,4	2,9
radnici u području pružanja osobnih usluga	7,3	4,1
radnici u građevinarstvu, osim električara	6,1	3,7
radnici u rudarstvu, građevinarstvu, proizvodnji i prijevozu	6,0	2,5
njegovatelji	5,5	3,0
pomoćni radnici u pripremi hrane	2,6	0,6
radnici u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu	2,4 %	0,7 %

Izvor: <https://tinyurl.com/5n7799v5>

Prilog 12.

Primjeri pravilnoga citiranja literature

LITERATURA/IZVOR	REFERENCA U POPISU LITERATURE
knjiga	Orešić, D., Tišma, I., Vuk, R., Bujan, A., 2021: <i>Gea 3</i> , Školska knjiga, Zagreb.
članak u časopisu	Vulas, A., 2022: Pregled nezakonitih ulazaka u EU na području Sredozemlja od 2016. do 2021., <i>Migracijske i etničke teme</i> 38 (2), 171 – 198.
članak na internetskoj stranici	Europski parlament, 2024: Zašto ljudi migriraju?, https://tinyurl.com/3dntp9sw (29. 4. 2024.)
mrežna stranica	https://ec.europa.eu/eurostat https://tinyurl.com/5n7799v5 International Organization for Migration, https://tinyurl.com/3re58edx (29. 4. 2024.)
publikacija na internetu	<i>Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje</i> , Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., https://www.enciklopedija.hr/clanak/migracija (27. 4. 2024.)